

Судові експертизи, які призначаються під час розслідування домашнього насильства: аналітичний огляд

Іщенко Т. В.

*Національна академія внутрішніх справ,
пл. Солом'янська, 1, м. Київ, Україна
tetianai13@gmail.com*

Ключові слова:

домашнє насильство, судова експертиза, судово-медична експертиза, судово-психіатрична експертиза, судово-психологічна експертиза, комплексна судова психолого-психіатрична експертиза.

У статті на основі аналізу матеріалів вітчизняної судової практики виокремлено та проаналізовано перелік судових експертиз, які найчастіше призначаються під час розслідування домашнього насильства. Проведено аналітичний огляд ключових експертиз, що призначаються під час розслідування цих протиправних дій. Визначено проблемні питання щодо призначення судових експертиз, пов'язаних із розслідуванням домашнього насильства, та надано практичні рекомендації щодо їх вирішення.

The judicial expertise to be appointed in the investigation of domestic violence: an analytical review

Ishchenko T. V.

*National Academy of Internal Affairs,
Solomjanska sq., 1, Kyiv, Ukraine
tetianai13@gmail.com*

Key words:

domestic violence, forensic examination, forensic physical examination, forensic psychiatric examination, forensic psychological examination, complex forensic psychological and psychiatric examination.

Based on the analysis of materials of domestic forensic and investigative practice, the article highlights and analyses the list of forensic examinations which are often to be appointed during the investigation of criminal offences provided by the article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine in terms of domestic violence. The author carries out the analytical review of key forensic examinations which are appointed during the investigation of illegal actions, namely: forensic-medical, forensic-psychiatric, complex forensic psychological-psychiatric, forensic-psychological and forensic-narcological. Taking into account the requirements of the Criminal Procedural Code of Ukraine, the article identifies and gives reasons and reasoning of the need for their appointment in the criminal proceeding. It is established that in criminal proceedings on domestic violence, forensic-medical, forensic-psychiatric and complex psychological-psychiatric examinations are most common. The paper analyses the challenging issues on the appointment of forensic examinations related to the investigation of domestic violence. It finds out that officials of investigative units don't always consider the scope of forensic-psychological examinations adequately due to the misunderstanding of the subject-matter of the study of forensic-psychological and complex forensic psychological-psychiatric examinations which results in the unreasonable appointment of the latter. The article proves the importance and necessity to appoint forensic-psychological examinations in all criminal proceedings on domestic violence for the establishment of causal relations between committed unlawful actions and their consequences for injured persons. It is proved the inexpediency of appointment of forensic-narcological examinations in the criminal proceedings on domestic violence towards suspects who are addicted to alcohol or drugs.

Based on the analysis of domestic forensic and investigative practice, the author highlights that during the pre-trial investigation of criminal

proceedings, there may be reasons to appoint other forensic examinations, in particular, trace and ballistic which study the instruments of crime. It is established that along with the commitment of domestic violence, persons can simultaneously perpetrate other criminal offences, and thus, other forensic examinations can be appointed during criminal proceedings given circumstances of a crime.

Нині домашнє насильство як прояв злочинної діяльності набуває все більших проявів в Україні, що викликано низкою негативних чинників, які побутують у суспільстві. Серед них передусім – агресія, безробіття, безкарність тощо, а тому розслідування цієї категорії протиправних дій є в числі першочергових, що актуалізує дослідження із цієї проблематики. Свідченням тому є вітчизняні офіційні статистичні дані, які демонструють, що тільки за 10 місяців минулого 2019 р. до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відомості про вчинення 848 кримінальних правопорушень за статтею 126-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Домашнє насильство», при цьому у 565 кримінальних провадженнях особам повідомлено про підозру, за 544 кримінальними провадженнями до суду направлено обвинувальні акти та за трьома – клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру [1].

Зважаючи на те, що норми статті 126-1 КК України передбачають кримінальну відповідальність за умови наявності умисного і, що важливо, систематичного вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [2], під час розслідування домашнього насильства виникає необхідність у використанні спеціальних знань, зокрема шляхом призначення судових експертів.

Як показує аналіз вітчизняної судової практики, а саме ухвал судів першої інстанції, внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень протягом січня-жовтня 2019 р., у кримінальних провадженнях зазначеної категорії призначалося 179 судових експертів (судово-медичних, судово-психіатричних, комплексних судових психолого-психіатричних, судово-психологічних, судово-наркологічних), що становить лише 21,1% від загальної кількості зареєстрованих кримінальних проваджень. Проте варто зауважити, що цей відсоток може змінюватися, оскільки в зазначеному реєстрі є ухвали по кримінальних провадженнях зі зміненою правовою кваліфікацією. Усе вищезазначене зумовлює актуальність проведеного дослідження.

Питання, пов'язані з особливостями призначення та проведення судових експертів у кримінальному провадженні, викликали та продовжують викликати підвищений інтерес у науковому та практичному середовищі процесуалістів. Зокрема, таким дослідженням значну увагу приділяли вчені І.В. Пиріг та М.Г. Щербаковський. Проблемам судової психіатрії приділили свою увагу такі науковці, як В.Р. Ілейко, А.В. Канішев, О.П. Олійник, О.А. Ревенко, О.В. Радзевілова. Ними розглянуто питання, пов'язані з особливостями проведення судово-психіатричної експертизи, комплексної судової психолого-психіатричної експертизи тощо. Звернено увагу на недоцільність призначення судово-наркологічних експертів (однорідних та комплексних).

Специфіка призначення та проведення судово-психологічних експертів стала предметом наукового інтересу дослідників А.Г. Козлової, І.В. Озерського. Окремі теоретичні аспекти психологічної експертизи стосовно потерпілих у кримінальних провадженнях за фактом домашнього насильства досліджувалися також науковцем М.Л. Михеєвою.

Утім, на нашу думку, є низка питань, які містять у собі елементи новизни у вирішенні зазначеної проблеми, а отже, потребують деталізованого аналізу та висвітлення. Стосуються вони призначення судових експертів у кримінальних провадженнях щодо розслідування домашнього насильства.

Метою статті є виявлення проблем призначення судових експертів під час розслідування домашнього насильства.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- проаналізувати матеріали судової практики, а саме ухвали судів першої інстанції щодо призначення судових експертів у кримінальних провадженнях за ст. 126-1 КК України, які внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, та визначити судові експертизи, які найчастіше призначаються під час розслідування домашнього насильства;

- визначити проблемні питання та надати рекомендації у призначенні судових експертів щодо розслідування домашнього насильства.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу», судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, тех-

ніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів із метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [3].

Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), а саме ч. 1 ст. 242, визначено, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених ст. 244 КПК України, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [4]. Зважаючи на вказану норму, слідчий або прокурор має право призначити будь-яку судову експертизу, яку, за їх власним переконанням, доцільно призначити в тому чи іншому випадку, з урахуванням обставин кримінального провадження.

Підстави обов'язкового призначення судової експертизи зазначені законодавцем у ч. 2 ст. 242 КПК України. Ними є: встановлення причин смерті; встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень; визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності; встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості; визначення розміру матеріальних збитків, якщо потерпілий не може їх визначити та не надав документ, що підтверджує розмір такої шкоди, розміру шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяного кримінальним правопорушенням [4].

Водночас, як показує аналіз вітчизняної судової практики, із загальної кількості кримінальних проваджень за фактом домашнього насильства серед призначених судових експертиз судово-медичні становлять 31% (55 ухвал), судово-психіатричні – 28% (51 ухвала), комплексні психолого-психіатричні – 25% (45 ухвал), судово-психологічні – 11% (19 ухвал), судово-наркологічні – 5% (9 ухвал).

Варто зазначити, що найбільш поширеною під час розслідування домашнього насильства є практика призначення **судово-медичної експертизи**. Від результатів її проведення значною мірою залежить подальша кримінально-правова кваліфікація злочину не лише за ст. 126-1 КК України, а й за іншими спеціальними статтями цього Кодексу, зокрема ст. ст. 115, 121, 122, 125, 126 КК України. А з урахуванням того, що однією з форм домашнього насильства є фізичне насильство, яке, відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», включає у себе, зокрема, такі дії: ляпаси, стусани,

штовхання, щипання, шмагання, кусання, нанесення побойів, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, заподіяння смерті [5], ним слід приділити особливу увагу. До того ж, відповідно до п. 1, 2 ч. 2 ст. 242 КПК України, проведення експертизи щодо встановлення причин смерті, а також тяжкості та характеру тілесних ушкоджень є обов'язковим [4].

Привертає увагу те, що, як правило, особою, стосовно якої призначається судово-медична експертиза, є потерпілий. Нами з'ясовано, що всі 55 судово-медичних експертиз у кримінальних провадженнях за ст. 126-1 КК України було призначено для встановлення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень саме потерпілого. Слід погодитися з думкою дослідниці А.С. Колесової про те, що на судово-медичну експертизу потрібно направляти не лише потерпілого, а й підозрюваного за наявності у нього тілесних ушкоджень або ж коли він заявляє про те, що напередодні вчинення злочину спричинено шкоду його здоров'ю [6, с. 201].

Наступною за частотою призначень після судово-медичної можна назвати і **судово-психіатричну експертизу**. Вона призначається у разі встановлення обставин, які дають підстави вважати, що особа під час учинення суспільно небезпечного діяння була в неосудному або обмежено осудному стані або вчинила кримінальне правопорушення в осудному стані, але після його вчинення захворіла на психічну хворобу, яка позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними. До переліку таких обставин законодавець відносить: розлад психічної діяльності або наявність психічного захворювання у особи, що підтверджується медичним документом; неадекватну поведінку особи, яка була або є під час учинення суспільно небезпечного діяння (затямлення свідомості, порушення сприйняття, мислення, волі, емоцій, інтелекту чи пам'яті тощо) [4]. Слід зауважити, що цей перелік не є вичерпним, а тому можуть мати місце й інші ознаки, які свідчать про наявність в особі певних психічних розладів.

Найчастіше судово-психіатричну експертизу в кримінальних провадженнях за ст. 126-1 КК України призначають відносно підозрюваних. Проте, виходячи з проведеного нами аналізу судової практики, зазначена судова експертиза у 82,4% випадків призначалася щодо підозрюваних і лише у 17,6% – щодо потерпілих. Утім, як уже зазначалося вище, КПК України встановлено підстави обов'язкового призначення експертизи для визначення психічного стану лише підозрюваного, а от щодо потерпілого такого обов'язку немає, тобто це питання потребує подальшого законодавчого врегулювання. Усе це важливо, тому що судово-психіатрична експертиза, при-

значена підозрюваному, дає змогу встановити не тільки факт наявності психічного захворювання у особи як на момент, так і після вчинення злочину, а й її здатність усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними, потребу в застосуванні примусових заходів медичного характеру. Окрім зазначеного, з огляду на наявну вітчизняну судову практику, ця експертиза відносно потерпілих також дає змогу визначити питання щодо наявності в особи психічних захворювань чи тимчасових хворобливих розладів психічної діяльності.

Виходячи зі змісту аналізу призначених судових експертиз, можемо констатувати, що найменше призначалося саме судово-наркологічних експертиз. Слід зауважити, що науковою спільнотою питання, пов'язані з призначенням цієї експертизи, сьогодні розглядаються як неоднозначні та дискусійні. Деякі науковці зауважують, що її слід призначати у випадках, коли підозрюваний страждає на алкоголізм або наркоманію [7, с. 727; 8, с. 182]. Протилежної думки у цьому питанні дотримуються дослідники О.А. Ревнюк, О.П. Олійник, А.В. Каніщев та О.В. Радзевілова, які наголошують на юридичній нелегітимності судово-наркологічних експертиз [9, с. 24]. Вони вважають, що судово-психіатричні експерти та судові експерти-психологи могли б цілком вирішити поставлені завдання експертизи, відповідаючи на класичні психіатричні та психологічні питання [9, с. 26].

Із проведеного аналізу вітчизняної слідчої та судової практики зазначимо, що у семи кримінальних провадженнях відносно підозрюваних одночасно було призначено як судово-наркологічні, так і судово-психіатричні експертизи. Тобто відбулося дублювання питань, які могли б бути вирішені за допомогою саме судово-психіатричної експертизи. Аналогічна ситуація мала місце і під час призначення однієї судово-психіатричної експертизи, де в ухвалі ставилися водночас як класичні психіатричні, так і наркологічні питання [10].

Виходячи з вищевикладеного, доходимо думки про те, що у кримінальних провадженнях за фактом домашнього насильства відносно підозрюваних, які зловживають алкогольними напоями або наркотичними речовинами, необхідно призначати не судово-наркологічні, а судово-психіатричні експертизи або ж комплексні судові психолого-психіатричні.

Також вважаємо за необхідне наголосити на тому, що визнання психологічного насильства однією з форм домашнього насильства, яке призводить до фізичних, психологічних страждань, емоційної залежності або ж погіршення якості життя потерпілої особи, під час розслідування

кримінального провадження зумовлює особливе значення судово-психологічних та комплексних судових психолого-психіатричних експертиз.

Слід зауважити, що об'єктом психологічної експертизи на протигагу судово-психіатричній є психічно здорові особи (підозрюваний, обвинувачений, підсудний, виправданий, засуджений, свідок, потерпілий, позивач, відповідач: малолітні, неповнолітні, дорослого та похилого віку) [11]. Зважаючи на це, основне завдання психологічної експертизи полягає у визначенні у підекспертної особи індивідуально-психологічних особливостей, рис характеру, провідних якостей особистості, мотивуючих чинників психічного життя і поведінки, емоційних реакцій та станів, закономірностей перебігу психічних процесів, рівня їхнього розвитку та індивідуальних її властивостей [11]. Отже, варто наголосити, що за допомогою цієї експертизи можна здобути докази того, як потерпілому злочинними діями заподіяно фізичних або психологічних страждань, емоційної залежності або погіршення якості життя, тобто встановити наявність причинно-наслідкового зв'язку.

Слушними у цьому питанні є зауваження дослідниці А.Г. Козлової, яка виокремлює серед завдань судово-психологічної експертизи неповнолітніх потерпілих від насильства не тільки в аспекті визначення психологічної травматизації жертви посягання, а й установлення за допомогою спеціальних психологічних знань факту перебування потерпілої в момент посягання у стані безпорадності, тобто нездатності правильно розуміти характер і значення протиправних дій та можливості чинити опір [12, с. 19]. На підтвердження тому є норма ч. 2 ст. 486 КПК України, яка визначає випадки, в яких може бути призначена психологічна експертиза щодо неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, а саме для з'ясування рівня розвитку, інших соціально-психологічних рис зазначеної категорії осіб, які необхідно враховувати під час призначення покарання і вибору заходу виховного характеру [4].

Отже, з проведеного нами аналізу результатів судових експертиз під час розслідування домашнього насильства очевидним фактом є досить поширена практика призначення **комплексних судових психолого-психіатричних експертиз**. Слід зауважити, що працівники органів досудового розслідування не завжди правильно розмежують предмет судово-психологічної та комплексної судової психолого-психіатричної експертизи, а тому переважно призначають останню. На це звертають увагу і науковці А.Г. Козлова, В.Л. Васильєв, І.В. Озерський. Зокрема, А.Г. Козлова наголошує на тому, що

«психолого-психіатрична експертиза відноситься до комплексних психологічних експертиз, у яких пріоритетом є саме психологічний компонент» [12, с. 16]. Натомість позиція науковця В.Л. Васильєва зводиться до того, що у разі виявлення в особі ознак розумової відсталості, психопатичних рис або ж якщо є відомості про наявність черепно-мозкових травм, неврологічних порушень та інших відхилень, не пов'язаних із психічними захворюваннями, ефективно проводити комплексну психолого-психіатричну експертизу, на вирішення якої виносити питання, що відносяться до компетенції обох видів експертиз [13, с. 511]. На думку І.В. Озерського, психологічна експертиза обов'язково має передувати психіатричній. Дослідник зауважує, що поведінку особи, вказану в п. 2 ч. 1 ст. 509 КПК України (Психіатрична експертиза), слід досліджувати на перетині двох експертиз, комплексно призначивши психолого-психіатричну експертизу, де вже самі експерти розмежують спірні питання двох суміжних наук [14, с. 475].

Ми ж переконані в тому, що зазначені судові експертизи є найпоширенішими у кримінальних провадженнях за фактом домашнього насильства. Однак під час досудового розслідування можуть виникнути підстави для призначення інших судових експертиз, зокрема трасологічних та балістичних, на проведення яких мають бути направлені знаряддя вчинення злочину. Окрім того, поряд із учиненням домашнього насильства, особи одночасно можуть учинити й інші кримінальні правопорушення, а тому у кримінальних провадженнях можуть призначатися й інші судові експертизи з урахуванням обставин події злочину. Типовим прикладом такої ситуації є кримінальне провадження за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ст. 126-1, ч. 1 ст. 185 та ч. 1 ст. 186 КК України, яке знаходилося у провадженні слідчого відділу Кам'янка-Бузького відділу поліції Головного управління Національної поліції у Львівській області (далі – ГУНП). У кримінальному провадженні встановлено, що особа вчинила відносно своєї матері домашнє насильство, крім цього, того ж дня, перебуваючи в приміщенні житлової квартири матері, відкрито заволоділа її мобільним телефоном та грошовими коштами в сумі 50 гривень. Для встановлення вартості викрадених речей було призначено проведення товарознавчої експертизи [15]. Іншим прикладом може бути кримінальне провадження за ст. 126-1 КК України Черкаського районного відділення поліції Черкаського відділу поліції ГУНП у Черкаській області, в якому призначено судову балістичну експертизу по п'ятдесяти набоях до нарізної зброї в пластинах, виявлених та вилучених у будинку

потерпілої під час огляду місця події за повідомленням громадянки про вчинення відносно неї з боку її чоловіка домашнього насильства. Підозрювана особа перебувала у стані алкогольного сп'яніння й учиняла фізичне насильство до своєї дружини, яке проявилось у висловленні погроз та нанесенні тілесних ушкоджень їй та її сину [16].

Таким чином, під час досудового розслідування домашнього насильства, крім судових експертиз у галузі медицини та психології, може виникнути необхідність у використанні спеціальних знань з інших галузей.

Проведене нами дослідження дає змогу сформулювати такі висновки:

1. На підставі аналізу матеріалів вітчизняної судової практики, а саме ухвал судів першої інстанції щодо призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях за ст. 126-1 КК України, які внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, удалося визначити перелік судових експертиз, які найчастіше призначаються під час розслідування домашнього насильства. Ними є судово-медичні, судово-психіатричні та комплексні судові психолого-психіатричні.

2. Як показує слідча практика, не завжди працівниками слідчих підрозділів правильно оцінюються можливості судово-психологічних експертиз, і це викликано недостатнім розумінням предмету дослідження судово-психологічної та комплексної судової психолого-психіатричної експертиз, що призводить до безпідставного призначення саме останніх.

3. Виходячи з вищевикладеного, вважаємо за необхідне:

– у всіх кримінальних провадженнях за фактом домашнього насильства призначати судово-психологічні експертизи для встановлення причинного зв'язку між учиненими протиправними діями та наслідками для потерпілих;

– з урахуванням нелегітимності судово-наркологічних експертиз, а також того, що судово-психіатричні або ж комплексні судові психолого-психіатричні експертизи цілком вирішують наркологічні питання, вважаємо недоцільним призначення судово-наркологічних експертиз у кримінальних провадженнях за фактом домашнього насильства відносно підозрюваних, які зловживають алкогольними напоями або наркотичними речовинами.

Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо в більш детальному вивченні можливостей судово-психологічних та комплексних судових психолого-психіатричних експертиз для вирішення завдань, пов'язаних із розслідуванням кримінальних проваджень за фактом домашнього насильства.

Література

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за жовтень 2019 року. *Генеральна прокуратура України* : сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
6. Колесова А.С. Экспертизы, назначаемые при расследовании насильственных преступлений в семье. *Актуальные проблемы современной юриспруденции* : сб. науч. тр. Международной научно-практической конференции. Москва, 2018. Ч. 1. С. 199–207.
7. Бурбело Б.А. Використання спеціальних знань при вивченні особистості підозрюваного. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 726–728.
8. Загородній І.В. Розслідування злочинів, пов'язаних із нанесенням тілесних ушкоджень : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2018. 242 с.
9. Аналіз практики проведення судово-наркологічної експертизи в кримінальному провадженні / О.А. Ревенок та ін. *International Academy Journal Web of Scholar*. 2018. № 11(29). С. 22–27. DOI : https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/30112018/6244.
10. Ухвала Бериславського районного суду Херсонської області від 19 червня 2019 р. Справа № 647/1584/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82520685>.
11. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
12. Козлова А.Г. Місце судово-психологічної експертизи в кримінальному процесі та алгоритм проведення психодіагностичного дослідження неповнолітніх жертв насильства. *Психологічний часопис*. 2017. № 2(6). С. 15–27.
13. Васильев В.Л. Юридическая психология : учебник для вузов. Санкт-Петербург, 2009. 608 с.
14. Озерський І.В. Судово-психологічна експертиза та інші обставини застосування спеціальних психологічних знань у світлі нового Кримінального процесуального кодексу України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 472–480.
15. Ухвала Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 10 квітня 2019 р. Справа № 446/745/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81140862>.
16. Ухвала Соснівського районного суду м. Черкаси від 12 лютого 2019 р. Справа № 712/1904/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79796376>.

References

1. Yedyniy zvit pro kryminalni pravoporushennia po derzhavi za zhovten 2019 roku. Heneralna prokuratura Ukrainy: [sait]. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo.
2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05 kvit. 2001 r. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Pro sudovu ekspertyzu: Zakon Ukrainy vid 25 liut. 1994 r. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
4. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Pro zapobihannia ta protydiuu domashnomu nasylstvu: Zakon Ukrainy vid 07 hrud. 2017 r. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
6. Kolesova A.S. Jekspertizy, naznachayemye pri rassledovanii nasil'stvennyh prestuplenij v sem'e. Aktual'nye problemy sovremennoj jurisprudencii: sb. nauch. tr. Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii. Moskva, 2018. Ch. 1. S. 199-207.
7. Burbelo B.A. Vykorystannia spetsialnykh znan pry vyvchenni osobystosti pidozriuvanoho. *Molodyi vchenyi*. 2015. № 2 (17). S. 726-728.

8. Zahorodnii I.V. Rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz nanesenniam tilesnykh ushkodzhen: dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Odesa, 2018. 242 s.
9. Revenok O.A., Oliinyk O.P., Kanishchev A.V., Radzevilova O.V. Analiz praktyky provedennia sudovo-narkolohichnoi ekspertyzy v kryminalnomu provadzhenni. *International Academy Journal Web of Scholar*. 2018. № 11(29). S. 22-27. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/30112018/6244.
10. Ukhvala Beryslavskoho raionnoho sudu Khersonskoi oblasti vid 19 cherv. 2019 p. Sprava № 647/1584/19. *Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*: [sait]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82520685>.
11. Naukovo-metodychni rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen: Nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 08 zhovt. 1998 r. № 53/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
12. Kozlova A.H. Mistse sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy v kryminalnomu protsesi ta alhorytm provedennia psykhotodiahnostychnoho doslidzhennia nepovnolitnykh zhertv nasylstva. *Psykholohichnyi chasopys*. 2017. № 2 (6). S. 15-27.
13. Vasil'ev V.L. Juridicheskaja psihologija: uchebnik dlja vuzov. SPb, 2009. 608 s.
14. Ozerskyi I.V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza ta inshi obstavyny zastosuvannia spetsialnykh psykholohichnykh znan u svitli novoho Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2013. № 1. S. 472-480.
15. Ukhvala Kamianka-Buzkoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti vid 10 kvit. 2019 p. Sprava № 446/745/19. *Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*: [sait]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81140862>.
16. Ukhvala Sosnivskoho raionnoho sudu m. Cherkasy vid 12 liut. 2019 p. Sprava № 712/1904/19. *Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*: [sait]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79796376>.